

خلاصه درس (۷)

پراکندگی جمعیت در ایران

- جغرافی دانان در مطالعه پراکندگی جمعیت دو عامل را مورد توجه قرار می دهند:

۱. عوامل طبیعی ۲. عوامل انسانی

در دهه های اخیر نقش انسان بعنوان عامل تأثیرگذار در پراکندگی جمعیت افزایش یافته است.

عوامل انسانی تأثیر گذار بر پراکندگی جمعیت:

- حمل و نقل و ارتباطات
- سرمایه و فناوری
- ایجاد مراکز رفاهی
- پیشینه و سابقه تاریخی

رشد جمعیت

یکی از مباحث مهم جمعیت: بررسی میزان افزایش و کاهش جمعیت کشور است.

برای اندازه گیری رشد طبیعی جمعیت:

$$۱۰۰ \times \text{جمعیت کل همان سال} : \text{مرگ و میر} - \text{میزان موالید}$$

$$\text{رشد طبیعی جمعیت} = \frac{\text{میزان مرگ و میر}}{۱۰۰} \times$$

میزان رشد جمعیت در جهان یکسان نیست.

نکته: عوامل تأثیرگذار بر رشد جمعیت علاوه بر زاد و ولد، مهاجرت نیز بر رشد جمعیت تأثیر گذار است.

برنامه ریزان مختلف (اقتصادی، آموزشی، اجتماعی، فرهنگی) به آینده نگری جمعیت نیاز دارد.

ساختمان جمعیت:

اطلاع از وضعیت سنی و جنسی جمعیت هر کشور از موارد قابل توجه برنامه ریزی است. ساختمان سنی برای استفاده برنامه ریزان بعنوان نمونه: تحقق برنامه های اجتماعی - بهبود وضعیت سالمندان - ارتقای سطح سلامت جامعه - تأمین شغل برای حال و آینده - ایجاد فرصت های تحصیلی - تفریحی و رفاهی برای جوانان - امنیت ملی - جلوگیری از پیری جمعیت.

تقسیم بندی ساختمان سنی و جمعیت:

۱. گروه سنی کودکان و نوجوانان (تولد تا ۲۴ سال)
۲. گروه بزرگسالان (۲۵ تا ۶۵ سال)
۳. گروه سالمندان (۶۵ سال به بالا)

سیاست های جمعیتی:

میزان رشد جمعیت در برنامه ریزی ملی کشورها نقش دارد. عواملی در ۸۰ سال اخیر موجب رشد سریع جمعیت در کشور شده است: گسترش بهداشت و واکسیناسیون، لوله کشی و بهبود آب آشامیدنی، رونق صادرات نفت و واردات مواد غذایی، کاهش

میزان مرگ و میر:

سیاست کاهش رشد در سال ۱۳۹۰ اگر ادامه یابد، موجب مشکلاتی در آینده برای کشورمان می شود. از جمله این مشکلات بر هم خوردن تعادل جمعیت، کاهش نیروی فعال و تضعیف نیروی دفاعی کشور و در نتیجه موجب پیری جمعیت و مانع اصلی بر سر راه توسعه اقتصادی خواهد بود.

مهاجرت:

با پیشرفت فناوری وسایل حمل و نقل، حرکت و جابه جایی نسبت به گذشته افزایش یافته است.

مهاجرت: جابه جایی افراد بین دو واحد جغرافیایی را می گویند.

- ۱- مهاجرت روستاییان به شهر ← پیامد کاهش نیروی کار روستا و افزایش جمعیت فعال اقتصادی شهر
- ۲- مهاجرت گروهی که براساس تصمیمات سیاسی انجام می شود.
- ۳- مهاجرت از یک کشور به کشور دیگر

مهم ترین و تاثیر گذارترین مهاجرت در کشور ما **مهاجرت روستاییان به شهر** بود.

کشور مهاجر فرست: کشوری که افراد از آن خارج می شوند (مبدا مهاجرت)

کشور مهاجر پذیر: کشوری که افراد به آن وارد می شوند (مقصد مهاجرت)

مهم ترین استان مهاجرپذیر ← استان تهران

عوامل انسانی عمده که در ایران موجب مهاجرت شد:

- ۱- شاه عباس برای حفظ مرزهای شمالی ایران، تعدادی از قبایل مُرد را، که به رزم آوری و سلحشوری، مشهور بودند به نواحی شمال شرقی کشور فرستاد.
- ۲- پس از اصلاحات ارضی در دهه ۴۰، تعداد زیادی از روستاییان به علت نداشتن زمین و مشکلات اقتصادی به شهرهای بزرگ مهاجرت کردند.

۳- مهاجرت آریایی از شمال دریای خزر به سمت جنوب دریای خزر (ایران) علت مهاجرت: سرما و از دست دادن چراگاه ها	}	<p>عوامل طبیعی:
(موجب مهاجرت شد)</p>
۴- مهاجرت سیستانی ها به گرگان علت مهاجرت: خشک شدن منابع آب منطقه ناشی از بی توجهی به بند تاریخی هیرمند		